

"Les campanyes electorals estan focalitzades cada vegada més al lideratge polític"

Entrevista al Dr. Marc Guinjoan

Una bona recepta de cuina sempre cal que tingui bons ingredients per a que s'obtingui un bon resultat. En el nostre cas, Marc Guinjoan, era el candidat perfecte per a poder treure una bona entrevista i, a més, amb fonament teòric. En Marc Guinjoan és doctor en Ciències Polítiques i Socials, i investigador postdoctoral a la Universitat Autònoma de Barcelona en el grup de recerca Democràcia, eleccions i ciutadania. Especialista en sistemes electorals i estratègies de partit i, a més, és fundador, juntament amb Toni Rodon i Marc Santjaume, del bloc El pati descobert.

Quines funcions tenen els partits polítics en les democràcies?

Els partits polítics en una democràcia representativa són els canalitzadors dels interessos de la ciutadania. Per tant, són l'organisme a cavall entre les demandes de la ciutadania i les polítiques públiques. Les democràcies representatives parlamentàries actuals han de funcionar probablement de manera inevitable a través de partits polítics o a través d'agregacions d'individus que es constitueixin en alguna forma similar a un partit polític, ja

Andreu Paneque

Politòleg i Professor assistent Universitat Pompeu Fabra.

Sergi Lostao

Politòleg i Formador d'oratoria i debat.

sigui un partit polític estrictament, en una agrupació d'electors o en candidatures independents.

Quins creus que podrien ser els reptes actuals dels partits polítics?

Els partits polítics tradicionals s'han d'adaptar a les noves demandes de la societat, que els partits nous son més capaços de canalitzar, o ja des d'una base poden incorporar. Això evidentment té a veure amb la qüestió de gènere, la democràcia interna del partit, la celebració de primàries, la gestió relativament democràtica de la pluralitat interna i de les seves demandes. Els partits tradicionalment han estat molt masculinitzats i han integrat difícilment a les dones a les estructures orgàniques del partit, i encara menys a les estructures de direcció i de lideratge final. Els partits polítics haurien d'incorporar una fórmula de major contacte amb la societat, no necessàriament amb els seus militants. Sobretot entenent la situació en que actualment ser militant d'un partit polític és una rara avis, i per tant els partits polítics, d'una manera o altra, volen estar en contacte amb els seus simpatitzants, que no necessàriament, militants. Això hi ha partits que ho gestionen millor, d'altres pitjor. Per exemple en el cas de Podem, ho gestiona relativament bé, amb la integració de tota la militància o simpatitzants en un sistema online, en que es permeten votacions i expressar les voluntats sobre les decisions en cada tema.

"Els partits tradicionalment han estat molt masculinitzats i han integrat difícilment a les dones"

Quin vincle creus que hi ha entre la ciutadania i els partits, dins l'espectre de la política catalana i espanyola?

El vincle depèn en gran part de la tipologia de partit. No és el mateix el vincle que té el PPC amb els seus militants, que el vincle que té ERC, que ha estat un partit històricament assembleari, o Podem, que adapta l'assemblearisme a les noves tecnologies. Per tant, el vincle depèn del tipus de formació. A partir d'aquí, crec que aquest aspecte també va molt relacionat amb la gestió interna dels partits polítics, i de la demanda de pluralitat dins dels mateixos partits. I fins i tot, probablement, del poder que té aquell partit polític. Perquè és evident que és molt més senzill gestionar un partit polític de manera totalment democràtica internament si no tens el poder i ets un partit petit que no pas si ets un partit de primera línia de govern. Sí que és

cert que en aquest sentit sembla ser que els partits d'esquerres estan més predisposats a gestionar la pluralitat interna o donar més veu a la militància i als simpatitzants. Però realment crec que on hi ha la divergència és en la dicotomia poder / no poder, haver-ne tocat o no, i després entre la dreta i l'esquerra.

Quina tipologia de lideratges creus que hi ha actualment als partits polítics actuals? Creus que hi ha alguna relació amb la tipologia de campanyes electorals que es presenten avui en dia?

Segurament a primera instància podria dir que té certa relació amb la línia argumental del que comentava anteriorment. El fet però, és que més enllà de la dicotomia del poder, és veritat que els partits populistes tenen una dosi molt important de lideratge, de messianisme, un líder que ho engloba tot. En aquest sentit, i en la societat televisada i mediatitzada que vivim actualment, el líder polític té probablement –i desafortunadament– un poder molt important, i per tant, el que es valoren i necessiten són lideratges forts.

"Els partits populistes tenen una dosi molt important de lideratge, de messianisme, un líder que ho engloba tot"

De fet, fins fa poc, el lideratge probablement menys fort dins dels partits polítics espanyols era el mateix Mariano Rajoy. Era un líder de consens entre les diferents famílies dins del PP, però sense poder de lideratge. Albert Rivera claríssimament és un líder total a Cs, el mateix passa amb Pablo Iglesias. Pedro Sánchez ho és amb certs matisos. Si ens movem específicament a Catalunya, el lideratge de Carles Puigdemont era un lideratge total, que s'ha demostrat fins i tot en el moment que ha hagut de deixar la presidència. No ha estat disposat a donar-la a qualsevol persona, i ha agafat a una persona que sabés que estaria d'acord amb les seves directrius polítiques.

Més enllà d'això, trobem espais on el lideratge és molt més plural, per exemple, diria el cas de Podem o el que actualment és Catalunya en Comú-Podem. En aquest sentit, trobem un lideratge molt més plural, multifacètic, probablement fruit del seu origen i la seva composició orgànica mixta: entre Podem, els Comuns, ICV i EUiA. Tanmateix, cal destacar com depenent de les eleccions utilitzen una tipologia de campanya o una altra. De fet, a les eleccions al Parlament de Catalunya amb Xavier Domènech, van fer una campanya electoral amb prou cares, però no va passar el mateix amb les eleccions a

Barcelona amb Ada Colau, on varen fer una campanya absolutament focalitzada en la seva persona.

En el cas de la CUP no té lideratge personal, i per tant és un partit transversal, on les seves campanyes son d'acord amb la seva estructura orgànica del partit. A excepció probablement de l'organització anticapitalista, els altres partits tenen un fort lideratge. En el cas d'ERC, trobem com basava el seu lideratge en un líder fort, Oriol Junqueras, i en menor mesura Marta Rovira. Però per qüestions que ja coneixem, aquests lideratges actualment no es poden exercir.

Si aquesta tipologia de lideratges els relacionem amb les campanyes electorals es pot destacar una certa relació. Les campanyes electorals estan focalitzades cada vegada més al lideratge polític. En una societat on els mitjans de comunicació tenen el poder que tenen, on un minut de televisió o de ràdio és tan car, això condueix a una societat i una estructura de partits cada cop més "lideritzada" i allunyada dels militants, simpatitzants o fins i tot dels càrrecs intermitjos de l'organització.

"Les campanyes electorals estan focalitzades cada vegada més al lideratge polític"

Quina valoració faries de l'existència de primàries per a l'elecció de líders i candidats electorals?

Les primàries com a estructura o principi de funcionament dels partits em sembla que és absolutament lloable i necessari, com a eina d'horitzontalitat i control de la base del partit. Però a nivell pràctic veiem que les primàries funcionen com funcionen i com en la majoria dels partits polítics existeix la voluntat i capacitat, innegable, de la estructura orgànica dels mateixos per a que guanyi el candidat o candidata que ells volen. Probablement, el cas que ha trencat més en això ha estat el de Pedro Sánchez: va competir contra l'estructura del PSOE i va aconseguir guanyar. Dit això, recalcaria la idea de com en la gran majoria d'ocasions els partits polítics tenen unes dinàmiques d'arrossegament molt fortes que permeten que els líders es consolidin, donant-li, a més, una pàtina de funcionament intern democràtic.

Quin efecte creus que té el sistema electoral en les característiques dels partits davant la selecció de líder, configuració de llistes, etc.?

El nostre sistema electoral proporcional el que ens hauria de portar, des d'un punt de vista teòric, seria a una menor

"Més que reptes, els partits polítics s'han d'integrar en les noves tecnologies, enteses com xarxes socials"

personalització de la política. Després hi ha tensions que per altra banda, des del meu entendre, provenen principalment del mercat mediàtic i la necessitat dels partits polítics de guanyar eleccions amb recursos escassos, que porten a prioritzar el paper de líder. Acabem doncs en una situació en la que nosaltres escollim els diputats en unes circumscripcions multinominals en les quals, en el millors dels casos, els votants en coneixen el cap de llista, però difícilment la resta de membres de la candidatura. En el pitjor dels casos, la persona que vota a Lleida, coneix el candidat de Barcelona. O en el cas de les estatals, la persona que vota a Sòria, coneix el candidat de Madrid. Per tant, tot i que sí que és cert que el sistema electoral ens hauria de portar a un sistema menys personalista, veiem que hi ha pulsions molt fortes cap a la personalització dels partits i dels seus lideratges.

Quins creus que són els reptes dels partits polítics amb les noves tecnologies?

Més que els reptes, els partits polítics s'han d'integrar en les noves tecnologies, enteses com xarxes socials. El repte és incorporar-les en el seu mitjà de funcionament, com crec que ja estan fent la gran majoria de partits. Jo crec que els partits han entès que a través de les xarxes socials tenen una via de comunicació amb els seus simpatitzants, seguidors i potencials votants que és molt important, és un nou canal mediàtic, paral·lel, diguem-ne als canal tradicionals com la Televisió, ràdio i premsa escrita.

I en termes de democràcia interna què poden aportar les noves tecnologies?

Les noves tecnologies, juguen un paper molt important. El cas més exemplificador jo diria que es el de Podemos, en el que totes les decisions rellevants que es prenen dins del partit es voten a través d'Internet, amb les dificultats i problemàtiques que hem comentat anteriorment. És a dir, al final les bases internes del partit acabaran donant suport al que suggereixi el líder. Per tant, sí que estem parlant de democràcia interna, però d'una democràcia interna poc plural i relativament monitoritzada pel líder. Però probablement actualment és al màxim a què podem aspirar. I per tant, les noves tecnologies en aquest sentit sí que són un element que afavoreix la democràcia interna dels partits.

Podries fer un comentari o reflexió sobre el nivell de participació política a Catalunya o a l'Estat Espanyol?

Participació entesa a nivell de partits

La militància en els partits és força residual, estem parlant d'organitzacions que en nombres de militància, si no estic equivocat, està al voltant del 2% de la població, essent un dels percentatges més baixos d'Europa. Però s'ha de dir que tradicionalment sempre han estat partits amb baixos nivells de militància, sigui pels motius que sigui. Potser per una història de desconfiança cap als partits polítics, fruit de la transició, fruit de la desconfiança en la política que va inculcar el govern franquista. I això és una cosa que difícilment canviarà.

La militància dels partits polítics de cap manera s'ha considerat ni ha estat històricament una cosa molt arrelada a la nostra societat. Ni tampoc una persona que específicament es sent identificada amb un partit sent la necessitat de militar-hi, tal i com les dades ens demostren. També és veritat que els partits polítics han buscat amb relativa poca insistència la militància, perquè aquesta de cap manera és la seva font principal de finançament, perquè si no m'equivoco aquesta font representa entre un 3 i 5% dels seus ingressos. Si parlem de per exemple la CUP o Podem, estariem parlant d'un altre tema, perquè possiblement ells sí que van a buscar més militància, precisament perquè les seves decisions es basen en un procés molt transversal de decisió. Però els partits polítics clàssics estan relativament poc interessats en la militància, ja que el seu finançament no els hi prové directament dels seus militants.

Hi ha un altre tema important que és el dels candidats independents. Per exemple, ERC en la passada legislatura tenia una bona colla d'independents al govern i al parlament. Els partits polítics estan relativament poc interessats en la militància però sí que ho estan en captar gent de fora, sobretot el perfil d'independent. Avui en dia ser militant d'un partit pot associar-se amb una adhesió sense condicions a la formació política, cosa que no passa amb els candidats independents. D'aquesta manera podem entendre com, tot i que els partits estan relativament poc interessats en augmentar la militància, sí que tenen incentius molt forts per identificar i comprometre a persones del seu entorn.

"La militància en els partits és força residual..."

"Està al voltant del 2% de la població, essent un dels percentatges més baixos d'Europa"

"Els partits polítics clàssics estan relativament poc interessats en la militància"